

Пивовар Н. М., доцент,
Хілінська Т. В., ст. лаборант
*Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка,
Україна*

Є. С. БЕРЕЗНЯК – ВОЇН, ВЧИТЕЛЬ, МЕНЕДЖЕР

Є. С. Березняк – радянський розвідник, прототип головного героя знаменитого фільму «Майор Вихрь». Про його подвиг дізналися мільйони людей лише наприкінці 60-х років, коли на екрани вийшов багатосерійний телефільм режисера Є. Ташкова за сценарієм Ю. Семенова. Завдяки мужності Є. Березняка та членів його розвідгрупи «Голос» у січні 1945 р. вдалося врятувати від руйнування Краків. Серед білого дня, на очах німецького гарнізону, члени групи викрали інженер-майора, який потім з пам'яті намалював їм схеми мінування міста. Отримавши план, підпільники змогли розшифрувати дії ворожого гарнізону і заблокувати їх, бо фашисти задумали пропустити радянські війська до Кракова та підірвати місто у повітря разом із людьми.

Євген Березняк – Герой України, «Почесний солдат» Інституту військово-дипломатичної служби Академії збройних сил України, Почесний співробітник ГУР МО України; Почесний член Фондації ветеранів військової розвідки; Почесний громадянин Києва, Кракова; Почесний академік Академії педагогічних наук України, Заслужений вчитель УРСР.

Нагороджений орденом Богдана Хмельницького I–III ступенів, «За заслуги» III ступеня, Жовтневої революції, Вітчизняної війни, Трудового Червоного прапора, «Знак пошани», Дружби, Віртуті Мілітарі (Польща), Золотим хрестом партизанської слави (Польща), Золотим знаком міста Краків.

Народився Євген Березняк 25 лютого 1914 р. у м. Дніпропетровську, українець. З 1934 р. – вчитель Веселівської школи Межівського району Дніпропетровської області; у 1937–39 рр. – завідувач Петропавлівським районним відділом народної освіти Дніпропетровської області; з жовтня 1939 р. по червень 1941 р. – завідувач Львівським міським відділом народної освіти; 1941–45 рр. – учасник II Світової війни. З жовтня 1941 р. – пропагандист і зв'язківець Петропавлівського підпільного РВ і Дніпропетровського ОК КП(б)У; 1943–44 рр. – навчався у школі розвідувального управління (Москва); з серпня 1944 р. – керівник групи військових розвідників «Голос».

З 1945 р. і по 1952 р. завідував Львівським міським відділом народної освіти, а потім по 1954 р. був начальником відділу навчальних закладів Львівської залізниці. З 1954 по 1984 р. займав високі пости у Міністерстві освіти

України, з них 25 років був начальником Головного управління шкіл, членом колегії міністерства.

У 1968 р. захистив кандидатську дисертацію. Більше 20 років був членом редколегії журналу «Народное образование».

Останні роки професійної діяльності Є. С. Березняка були пов'язані з Інститутом педагогіки Академії педагогічних наук України. З квітня 1998 р. – на пенсії.

Є. С. Березняк – автор понад 100 наукових праць, зокрема монографій «Шляхи розвитку освіти на Україні» (1964), «Керівництво роботою школи» (1970), «Питання інспектування роботи школи» (1967), «Важлива ланка управління школою» (1983); книг-спогадів: «Я – голос» (1971), «Пароль Dum Spizo» (1987), «Операція «Голос» (1992). Його праці видавались у Москві, Києві, Білорусі, Монголії.

Вчений вважав, що керівник повинен бути компетентним, порядним, відданим своїй справі, вірити у майбутнє України як Європейської держави. Якщо підлеглого несправедливо критикує керівник – це дуже погано. Більшість людей на зауваження болісно реагують і ображаються, що потім викликає неповагу та недовіру до керівника. Керівник має бачити не тільки негатив у підлеглих, але й позитивні сторони, розвивати їхні професійні якості та заохочувати ініціативу.

З власного досвіду Євген Березняк вважає, що багатьом керівникам міністерств та відомств різноманітних структур на сьогодні не вистачає професіоналізму. «Коли мені виповнилося 50 років, то мені здавалося, щ я знаю все. А зараз, у 95 років, я вважаю, що науці управління треба навчатися все життя», – говорив він.

Життєвою позицією Є. С. Березняка була творча праця і невичерпний оптимізм.

Євген Степанович цікаво розповідав, як він став учителем: «А починав я свою трудову діяльність у початкових класах, учив діток. Але вони мене, чесно кажучи, трохи відклякнули від школи: я прошу, щоб була тиша, а вони шумлять, я прошу, щоб зупинили сутичку, а діти її посилюють – ніяк не слухали. Словом, перед ними я „капітулював”. Так опинився у Дніпропетровську, вступив до гірничого інституту і навіть отримав звання „гірничий майстер”. Але 33-й рік повернув знову до села. ...там я по-справжньому полюбив дітей, а вони – мене. Там, у складній ситуації, дізнався про справжню дитячу дружбу, доброту і знову став учителем. До війни я пройшов усі шаблі – від учителя початкових класів до директора школи. Війна застала мене на посаді завідувача Львівським міським відділом народної совіти. Було мені 24 роки і я вже мав медаль „За трудовую доблесть”, яку вручав М. Калінін, всесоюзний староста, у Кремлі».

За насиченим неординарними подіями життя Є. Березняка можна вивчати суперечливу історію нашої країни.

Євген Степанович пригадував, що з самого малечку, майже з п'ятилітнього віку, батько, який був для нього авторитетом та взірцем для наслідування, привчав його до роботи. Він вважав, що наполеглива праця і є тими сходинками, якими людина піднімається до вершин професійної досконалості і морального благородства.

Ще одне правило, яке він і радив дотримуватися сучасникам – це відповідальність батьків за виховання своїх дітей. Березняк вважав, що жодні державні програми щодо військово-патріотичного виховання молоді не матимуть належного впливу на свідомість юнаків та дівчат, якщо почуття любові до батьківщини змалечку не виховуватиметься в сім'ї.

«Стан військово-патріотичного виховання в Україні – ось на що сьогодні потрібно звертати особливу увагу, про це уже потрібно кричати», – говорив Євген Степанович.

Березняк належить до того покоління, яке звикло шанувати свою державу, навіть не зважаючи на труднощі та прикросі, які довелося у ній пережити.

Сам Березняк побував у лабетах гестапо, потім утік, опинився у таборі НКВС у Подольську. Після численних перевірок тавро «ворога народу» було з нього знято, але остаточно був реабілітований лише у 1965 р.

«Іншої Батьківщини у мене немає», – говорив Євген Степанович, – становище, в якому перебуває наша держава, виникло не з вини мого покоління, а з вини тих, кого ми вчили і виховували. На душі важко ... бо 30 років я був начальником Головного управління шкіл УРСР. Отже, ці люди навчались у школах, якими я керував. Можливо, я щось не так робив, якщо не всі, то багато з них принесли Україні бідність і негаразди».

Життєвий досвід Є. С. Березняка – це цілий пласт знань, який він намагався передати нащадкам через публікацію педагогічних праць, власних книг тощо.

Вважаємо, що знайомство з легендарною особистістю Євгена Степановича Березняка може послугувати молоді своєрідним орієнтиром у складному процесі самостворення.

Знайомство з життям і діяльністю людини-легенди Є. С. Березняка надихає на оптимізм, необхідність формування професіоналізму, здатність продумано і впевнено приймати рішення у складних ситуаціях вибору, пам'ятати, що від тебе самого часто залежить доля учня, людини.

Список використаних джерел

1. https://ru.wikipedia.org/wiki/Березняк,_Евгений_Степанович
2. <https://dnrb.gov.ua/ua/інформаційно-бібліографічні-ресурси/видатні-педагоги/березняк-є-с/біографія/https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=13&>

3. http://librarychl.kr.ua/pro_bib/im_geroi.php<https://www.youtube.com/watch?v=yi8FbIxHl2A>
4. <https://www.youtube.com/watch?v=yi8FbIxHl2A>

Полякова Т. Ю., здобувач вищої освіти,
Донецький національний університет імені Василя Стуса,
Україна.

Науковий керівник – Зарішняк І. М., канд. пед. наук, доц.,
Донецький національний університет імені Василя Стуса,
Україна

СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ КУРАТОРСТВА: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

В умовах модернізації системи вищої освіти актуальним є питання про необхідність посилення системи виховання у закладах вищої освіти і відродження інституту кураторства як одного з основних факторів «розвитку компонентного складу універсальних і професійних компетенцій у студентів: професійних компетенцій (орієнтація на роботодавця); універсальних компетенцій (комунікації, індивідуальна і командна робота, професійна етика, соціальна відповідальність, навчання протягом усього життя)». На думку російської дослідниці Г. В. Буянової, науковий інтерес зумовлений тим, що сьогодні як ніколи переноситься акцент з навчання на виховання російської молоді «для спасення Росії»[1, с. 171].

Поняття куратор походить від латинського «curator» і визначається в словниках як «піклуюсь». Куратор – той, хто спостерігає за ходом якоїсь визначеної роботи, чи іншим процесом. На теренах пострадянських країн це поняття спочатку застосовувалося для позначення спостерігача за університетом чи навчальним округом. Наприклад, одним із перших кураторів Московського університету був відомий діяч, наставник графа К. Розумовського, М. Ковалінський [2]. Дослідник Б. В. Стешенко у своїй роботі розкрив витoki виникнення та становлення понять «куратор» і «куратор академічної групи». Він з'ясував, що поняття «куратор», яке означало «спостерігач за учнями», вийшло з таких понять, як наставник і вихователь. Спочатку ними були старійшини та жреці, а під кінець первіснообщинного ладу з'являється особливий вид діяльності – учитель, вихователь. У середньовічних вищих школах викладачів називали «консулами філософії», «главами риторів».